

Varstvo pred požarom s sodno prakso

Učinkovito varstvo pred požarom je ena izmed najpomembnejših nalog zagotavljanja varstva pri delu. Da se to področje v praksi še vedno ne izvaja tako, kot bi se skladno z zakonom in tudi splošno zdravo pametjo moralo, dokazujejo nedavni hudi požari v Sloveniji, kjer izstopa predvsem požar v podjetju Kemis.

Avtor:
Mag. Boštjan J. Turk

Normativne vidike varstva pred požarom najdemo predvsem v Zakonu o varstvu pred požarom (ZVPoz, URL RS št. 3/07 - uradno prečiščeno besedilo, 9/11 in 83/12). V tem prispevku se bom osredotočil na obveznosti, ki iz zakona izvirajo predvsem za podjetja, navedel pa bom tudi dva zanimiva primera iz (sodne) prakse.

Zakon o varstvu pred požarom sicer temelji na določenih temeljnih načelih.

Načelo zaščite pomeni, da je osnovni namen predpisanih ukrepov varstva pred požarom zagotavljanje zaščite življenja in zdravja ljudi, živali in premoženja.

Načelo zaščite sosedovega premoženja pomeni, da morajo predpisani ukrepi varstva pred požarom preprečevati širjenje požara na sosedovo premoženje.

Načelo odgovornosti pomeni, da so vsaka fizična in pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik in posameznik, ki samostojno opravlja

dejavnost, kazensko in odškodninsko odgovorni za neizvajanje ukrepov varstva pred požarom ter za posledice, ki zaradi tega nastanejo.

Načelo preventive pomeni, da morajo biti ukrepi varstva pred požarom načrtovani in izvedeni tako, da čim bolj preprečijo nastanek požara, ob požaru pa omejijo njegovo širjenje.

Načelo spodbujanja pomeni, da so država in lokalne skupnosti dolžne spodbujati razvoj požarno nenevarnih tehnologij in takih posegov v prostor, ki zmanjšujejo ali preprečujejo nastanek požarov.

Načelo javnosti pa pomeni, da ima javnost pravico biti obveščena o dejavnostih in drugih zadevah glede varstva pred požarom; podatki o stanju in varstvu pred požarom so javni. Vsakdo ima sicer pravico do varstva pred požarom.

Delodajalci morajo poskrbeti za usposabljanje zaposlenih za varstvo pred požarom. Pri usposabljanju se morajo upoštevati nove in spremenjene požarne nevarnosti ter posebnosti delovnega mesta. Pomembno je, da je tovrstno znanje potrebno tudi (občasno) obnavljati.

Prav tako so delodajalci (povzročitelji požarnega tveganja) dolžni poskrbeti za ustrezno požarno zavarovanje za zavarovanje proti odgovornosti za škodo, ki jo lahko povzroči nesreča tretjim osebam, lokalni skupnosti ali državi. To je namreč sestavni del varstva pred požarom. Zavarovalnice morajo v pogojih požarnega zavarovanja določiti najmanj enako požarno varnost, kot jo določajo ZVPoz in na njegovi podlagi izdani predpisi.

Lastniki in uporabniki poslovnih in industrijskih objektov morajo

določiti požarni red, ki vsebuje organizacijo varstva pred požarom, ukrepe varstva pred požarom, ki jih zahtevajo delovne in bivalne razmere, kot so prepoved kajenja, uporabe odprtega ognja ali orodja, ki se iskri, odstranjevanje vseh gorljivih snovi, ki niso potrebne za nemoten potek dela iz požarno ogroženih prostorov in druge ukrepe ter način in kontrolo izvajanja teh ukrepov, navodila za ravnanje v primeru požara in način usposabljanja.

V poslovnih, stanovanjskih in industrijskih objektih mora biti del požarnega reda izobešen na vidnem mestu. Prav tako morajo biti za primer požara pripravljene oprema, naprave in druga sredstva za varstvo pred požarom, ki jih je treba vzdrževati v skladu s tehničnimi predpisi in navodili proizvajalca.

Evakuacijske poti in prehodi, dostopi, dovozi ter delovne površine za intervencijska vozila morajo biti proste in prehodne ter označene v skladu s predpisi. Oprema, naprave ali druga sredstva ob evakuacijskih poteh morajo biti nameščeni tako, da ne morejo zapreti evakuacijskih poti. Evakuacijsko pot, pomembno za požarno varnost, se lahko spremeni le, če se izdela strokovna presoja, s katero se dokaže, da se zaradi spremembe evakuacijske

Učinkovito varstvo pred požarom je ena izmed najpomembnejših nalog zagotavljanja varstva pri delu.

poti požarna varnost objekta ne bo zmanjšala. Dostop do opreme, naprav in sredstev za varstvo pred požarom mora biti prost.

Za požarno bolj ogrožene objekte in objekte, v katerih se zbira več ljudi, je treba izdelati požarne načrte in načrte evakuacije ob požaru. Požarni načrt je treba izdelati tudi za objekte, ki so opremljeni s sončnimi elektrarnami, povezanimi na javno omrežje. Lastnik ali uporabnik objekta mora en izvod požarnega načrta izročiti gasilski enoti, ki opravlja javno gasilsko službo na območju, kjer se nahaja tak objekt. Gasilska enota lahko predlaga lastniku ali uporabniku dopolnitev ali spremembo požarnega načrta, če oceni, da je požarni načrt pomanjkljiv in ni zagotovljeno ustrezno posredovanje gasilcev ter drugih reševalcev v primeru požara v takem objektu.

Lastniki ali uporabniki industrijskih in poslovnih objektov morajo najmanj enkrat letno izvesti praktično usposabljanje za izvajanje evakuacije iz objekta ob požaru.

Glede odgovornosti za izvajanje

splošnih ukrepov varstva pred požarom bi želel izrecno poudariti, da je za njih odgovoren delodajalec, če ni lastnik objektov ali prostorov, ki jih uporablja. Primarna je torej odgovornost uporabnika in ne lastnika. Lahko pa lastnik ali uporabnik pooblastita ustrezno usposobljeno fizično ali pravno osebo, samostojnega podjetnika posameznika ali posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost, ki tako postane odgovoren za izvajanje ukrepov varstva pred požarom.

Kot odgovorno osebo se lahko pooblasti tudi fizično osebo, ki ni zaposlena pri lastniku ali uporabniku.

Oprema, naprave in druga sredstva za varstvo pred požarom se lahko uporabljajo samo, če so izdelana v skladu s predpisi, ki urejajo tehnične zahteve za proizvode in ugotavljanje skladnosti. Ročne in prevozne gasilne aparate morajo vzdrževati fizične in pravne osebe, ki izpolnjujejo predpisane pogoje.

Uporabnik poslovnih ter industrijskih objektov mora pred pričetkom uporabe vgrajenega sistema aktivne požarne zaščite pridobiti potrdilo o brezhibnem delovanju sistema ter skrbeti za stalni tehnični nadzor vgrajenega sistema v skladu s tehničnimi predpisi in navodili proizvajalca oziroma navodili tistega, ki je sistem vgradil.

Nadzor nad izvajanjem ukrepov protipožarne zaščite opravlja Inšpektorat Republike Slovenije za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Inšpektorji imajo pri opravljanju inšpekcijskih opravil, poleg pravic in dolžnosti, ki jih imajo skladno s splošnimi predpisi, še dodatne pravice in dolžnosti, ki izvirajo iz ZVPoz, in sicer lahko denimo odredijo potrebne ukrepe varstva pred požarom, če z gradbenimi, tehnološkimi in organizacijskimi ukrepi ni zagotovljena zadostna varnost pred požarom.

Če obstaja nevarnost nastanka požara ali eksplozije in je ogroženo življenje in zdravje ljudi ter njihovo premoženje in če z drugimi ukrepi ni mogoče

odpraviti nevarnosti, lahko z odločbo tudi začasno omejijo ali prepovejo obratovanje objekta ali naprave, uporabo nevarne snovi, tehnološkega postopka ali izdelka ali opravljanje posamezne dejavnosti in opravil.

SODNA PRAKSA

V zvezi s problematiko požarne varnosti bom omenil dva zanimiva primera. V zadevi UL 0013033 z dne 5. 7. 2016 je Upravno sodišče RS odločalo o delitvi pristojnosti med etažnimi lastniki in upravnikom glede požarne varnosti. Sodišče je jasno povedalo, da čeprav zakon (36. člen ZVPoz) določa, da je za požarno varnost odgovoren lastnik ali uporabnik stavbe, to še ne pomeni, da upravnik stavbe ni pooblaščen za podpisovanje dokumentov v zvezi s požarno varnostjo. Sodba je pomembna zato, ker bi v primeru odvzema pooblastil upravniku v zvezi s požarno varnostjo lahko prišlo do situacije, ko bi bili za izvajanje ukrepov protipožarne zaščite pooblaščen le etažni lastniki. Ker je znano, da se slednji pogosto niso sposobni dogovoriti niti o najosnovnejših zadevah skupnega upravljanja, je na dlani, da bi se zaradi take ureditve v številnih objektih požarna ogroženost povečala.

Višje sodišče v Kopru je v zadevi VSK0006378 dne 17. 9. 2015 izdalo zanimivo sodbo, v kateri je jasno izreklo, da je za škodo, ki nastane zaradi požara, načelno odgovoren najemodajalec in ne najemnik objekta, četudi sta stranki v najemni pogodbi prenesli odškodninsko odgovornost (ne pa tudi odgovornost za vzdrževanje prostora) na najemnika.

V konkretnem primeru je najemodajalec nad uporabo in vzdrževanjem skladiščnih prostorov izvajal nadzor, sam je torej zagotavljal varnost pri delu in požarno varnost. Z najemno pogodbo je bilo tudi izrecno določeno, da morajo najemniki za vsa predvidena dela pridobiti njegovo soglasje. Do požara je sicer prišlo zaradi stika na dotrajanih električnih vodih. Ker pa je najemodajalec sam izvajal nadzor nad vzdrževanjem prostorov, je mogoče zaključiti, da je bil on tisti, ki je opustil dolžno nadzorstvo in ne najemnik. ■